

Pole need fotod vanad ega koltunud. Pärils uue väljanägemisega. Tudu metsapunkti 25. tegevusaastaks vanadele negatiividele tehtud. Täna, kui käib metsapunkti rahva pidu, on need standile üles seatud. Vaatame neist mõnda.

MEHED JA MEHCHANISMID
(esimene foto)

Vanasti olnud puust laevad ja rauast mehed, nüüd rauast laevad ja puust mehed. Niisugune on see ütlus.

Paljud nendest meestest, kes sellelt grupipildilt vastu vaatavad, kaheksakandilised soovrimütsid peas, on juba pensioniikka või sinna lähedale jõudnud. Oleku järgi võib arvata, et mehed on enne klõpsu tegemist tuju tõstmiseks mõndagi ette võtnud, et väarikaina paistaksid.

Raudsed pidid mehed olema, kes paarkümmend aastat tagasi metsas töötasid. Laternalvalgel tuli tööle minna ja sealt tulla. Talvapäev on lühike. Päevavalgel langetati ja lõkkevalgel laasiti. Uuendusi pole need mehed kunagi lahkelt vastu võtnud. Valudega on kogu see progress käinud. Kui tulid elektrisaed, oli mehi, kes tahtsid tõestada, et nemad teevad tavalise saega rohkem. Algul tegidki. Elektrisaagide järel tulid mootorsaed ja siis ei tahtnud neid keegi, sest elektrisaed olid kergemad. Proovi aga praegu kelleltki mootorsaagi ära võtta! Alguses oldi ka rootsi «Partnerite» vastu, mis praegu Tudu meestel kasutada. Nüüd ollakse nendega juba väga rahul. On kergendanud rasket okste laasimist. Vintsude juurutamine oli pikaajaline ja vaevarikas protsess. Kõik need ajad on seljataha jäänud.

Praegune tehniline juhataja Ilmar Pajupuu oli Tudu Metsa-

punkti loomise juures: «Kuni 1948. aasta hilissügiseni olime Roela metsapunkti meistrijaoskond. Roelast anti kümme hobust ja paar plaanikut. Kolmekeesi tulime siis selle vooriga. Kindlail nädalapäevil käisid voorid Rakveres. Olid ajad, millal tuli kahesajale suksule heina teha. See oli suviti suur töö, Polnud siis põlluheinamaid nagu

MÄLESTUSED

praegu «Puha metsaheinamaad.»

Tudu on näinud mitmesugusoid aegu ja inimesi. Metsavarujaid tuli siia kokku paljudest rajoonidest, kümnetest asutustest-ettevõtetest. Sajad inimesed. Kõik nad tuli majutada, toiduga varustada. Need ülesanded olid meistri õlul. Tagantjärele on seda küll hea meenutada, aga siis...

Aruannete tegemine oli omaette lugu. Läksid keset tuba ja hakkasid valdade või asutuste järgi pabereid laiali jaotama. Aruannet sai vahel antud mitu tundi. Kõik tahtsid teada, kuidas plaani täitmiseega lood.

PUUGAASIGA ZiS-5
(teine foto)

Vana, kandilise kabiiniga ZiS-5 oli tükk aega metsapunkti ainus sõiduk. Algul puugaasiga. Sellega tehti kõik va-

jalikud veod. Veeti kätte, määrdeõli ja inimesed. Võeti ette teatrisõidud ja ekskursioonid.

Metsapunkti praegune juhataja Olev Põdersalu loeb näppudel üles tänast masinaparki: viis ZiL-i, seitse MAZ-i, kolm TAtüüpi bussi, üks NYSA mikrobuss, GAZ-69 (praegu küll pikemat aega remondis), kolm GAZ-51 madelmasinat, ZiL-130, hulk mitut marki traktoreid, oksareha, kolm tüvedelaadurit, kraanaauto, kaksteist rootsi päritoluga mootorsaagi «Partner», kakskümmend neli «Družbat», kaabel- ja konsoolkraanad, üks mootorvedur ja viis vagonetti. Veel vanast ajast järele jäänud.

RAUDTEE
(kolmas foto)

Õrna lumega kaetud pikad lehtpuuliiprid. Kaugemal seisab vagonett, ja vints veab sellele tüvesid. Noist aegadest võivad mehed pajatada palju lugusid. Nüüd, millal rohtub viimanegi raudteeosa, mis Sonda viib ja Tudut kunagi «suure maaga» ühendas, ütlevad tudulased, et midagi on nagu korvamtult kadunud.

Raudteejaam oli kunagi koht, kuhu rongi tulekul kogunesid kohalikud noored. (Eks taolistes asulates oli see mujalgi nii.) Raudtee kaudu jõudsid uudised Tudusse ja läksid siit välja. Kunagi oli ka metsapunktil raudteed oma 54 kilomeetrit. «Suurelt» teelt läksid haruteed raielankidele. Sai mets võetud, tõsteti raudtee uuele kohale. Hulk inimesi oli selle ehitamise ja korrashoidmisega ametis.

Nüüd aruta, kas poleks olnud õigem ehitada raielankidele teed nagu praegu. Neid saab hiljemgi kasutada. Aga ei. Polnud tollel ajal selleks tööks masinaid, mehhanisme ega rahagi, kuigi ka raudtee rajamine ja korrashoidmine läks kaunis kulukaks. Algul pandi maha tahutud oksapuuliiprid, hiljem pikad lehtpuu-

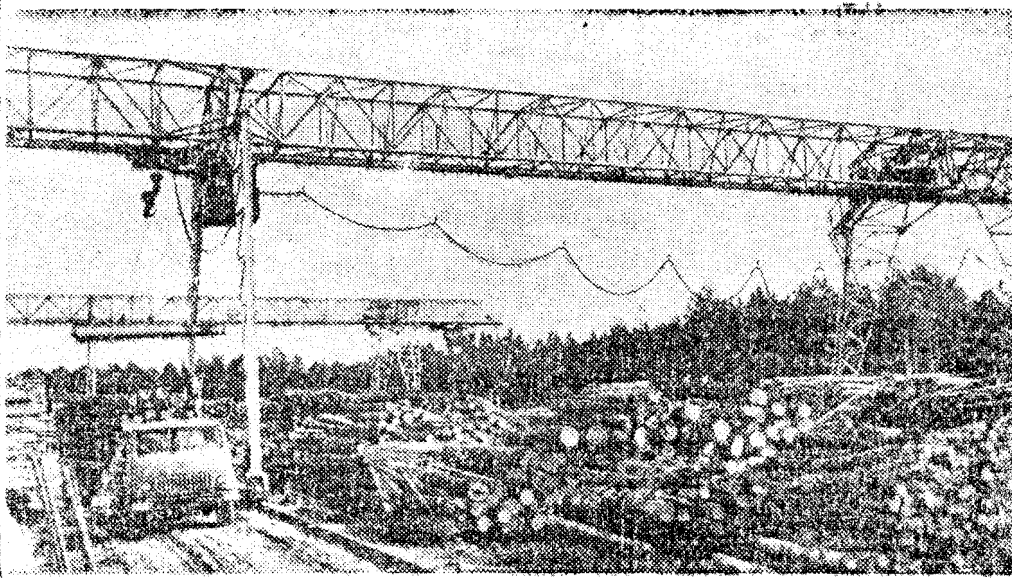
● Traktorist Agu Aasamets kuulub tunnustatumate töömeeste hulka. Tema foto on rajooni autahvliil.

liiprid. Viis mootorvedurit ja üle saja vagoneti. No vaeva oli kogu selle tööga oma tegu. Polnud naljalt seda päeva, millal vagonetid poleks relssidelt maha jooksnud. Alguses olid nende tagasiuupimiseks pikad puust kangid, millega kuus-seitse meest ametis oli. Hiljem võeti kasutusele spetsiaalsed relsijupid, millega mahajooksnud vagonetid teele tagasi juhiti.

Ei huika enam Sonda või Mustvee poolt tulles «susla». Asfaltlint viib Rakverest peaeagu Tudusse välja. Bussijaama ees seisab nüüd moodne «Ikarus».

● Ilmar Pajupuu võib üksikasjaliselt pajatada metsapunkti alguspäevist.

VESI (neljas foto)

Kummikutega mehed seisavad põlvist saadik vees ja takseerivad kaarti. Kunagi olid Tudu ümbruse metsad väga vesised. Palja kingaga metsaminek ei tulnud kõne alla. Täna on metsakuivendamine imet teinud ja Tudu ei saa vee rohkusega just kiidelda. Jõekesed, mis siit lähedalt alguse saavad, suubuvad osa Peipsisse, osa Soome lahte. Lähim laugasjärvo jääb Tudust kuue kilomeetri kaugusele. Ometi oli kunagi aeg, millal kala Peipsist suurvee ajal mööda jõekesi ja kraavikesi päris Tudu lähedale välja tuli.

Enam pole vaja kütet ja määrdeõli seljas metsa kanda, nagu seda vanasti ette tuli. Ent keegi ei virisenud. Või kui viriseski, kes seda enam mäletab.

V. HEIN

● Vaade Tudu metsapunkti alumisest laost.

Fotod tänasest Tudu metsapunktist ja tema inimestest tegi

E. KAPSTAS